

NEĪTIKĒTINĀ
ISTORIJA APIE KARI,
KURIS KOVĒSI
UŽ UKRAIŅU

KARO PĒDSAKAIS

VALERII MARKUS

VALERII MARKUS

KARO PĒDSAKAIS

Iš ukrainiečių kalbos vertė
VASIL KAPKAN

TURINYS

PIRMOJI DALIS

NEAPYKANTA

13

ANTROJI DALIS

APMAUDAS

69

TREČIOJI DALIS

VILTIS

201

Labai norėjau parašyti keletą žodžių būtent lietuvių skaitytojui. Skaitytojui šalies, kuri remia Ukrainą kiekviename politiniame sprendime, kiekvienose diplomatinėse derybose, kiekviename politiniame kreipimesi.

Tūkstančiai lietuvių teikė ir teikia materialinę pagalbą mūsų kariuomenei ir savanoriams, palaikė ir palaiko mus moraliai. Ačiū. Ir dar didesnis ačiū, kad išrinkote vienintelę stiprią Europos šalyse Prezidentę – Dalią Grybauskaitę. Silpni žmonės negali turėti tokio lyderio.

Kviečiu jus į nuostabią istorinę ekskursiją: į pastarųjų metų pasaulinius istorinius įvykius galėsite pažvelgti Ukrainos kareivio akimis. Jūs sužinosite blaivumo kainą, išdavystės kainą, bailumo ir drąsos kainą, sąmoningumo kainą ir žmogaus gyvybės kainą.

Kvailas pasitikėjimas privedė prie 13 000 mano tėvynainių žūties, mano asmeninės tragedijos ir mano tautos tragedijos. Nekartokite mūsų klaidų.

Abejokite, skaitykite, mąstykite, darykite išvadas, priimkite sprendimus.

Ačiū, kad remiate Ukrainą kovoje už mūsų nepriklausomybę. Mėgaukitės skaitymu.

IŽANGA

Ar yra riba tam, ką gali išgyventi žmogus, slenkstis, kurį peržengęs pats to nesuvokdamas, gali ne sustiprėti, o lūžti? Riba, ties kuria privalai sustoti? Kur riba, už kurios žmogus praranda viską, kas turėtų būti Žmoguje, tai, kas vadinama žmogiškumu. Kai sielą sustingdo visiškas šaltakraujiškumas ir abejingumas... Kuo daugiau mano pažįstamų kareivių susisprogdina, pasikaria, persipjauna venas ar kitaip atima sau gyvybę, tuo tikresnė atrodo man ši riba ir jos pavojus.

Tai buvo tie žmonės, kurie surizikavo ir... neištvėrė.

Kai jie pradėjo savo karą, man buvo dvidešimt, o kai baigėsi manasis, man buvo... nebesvarbu.

Aš neturėjau išsilavinimo, neturėjau šeimos, neturėjau nieko, kuo galėčiau didžiuotis. Galva plyšdavo nuo prieštaringų minčių, o aš rašiau – rašiau tam, kad nepriartėtų laiptų, vedančių į beprotybę, pabaiga.

Mano karas truko pernelyg ilgai. Kuo toliau, tuo labiau tvirtėjo įsitikinimas, kad jis pasibaigs kartu su manimi. Ir čia kalba ne apie kulkas, švilpiančias virš galvos, ne apie žemės grumstus, krentančius už apykaklės netoliese sprogus sviediniui, ne apie žuvusius bičiulius ir kitus karo baisumus... Kalba apie beprotybę, kuri daugiau ar mažiau apsigyvena mūsų galvose. Ir apie pasirinkimą, kurio būtinybės daugelis nesuvokia, kol su ja nesusiduria.

Apie pasirinkimą, kuris žudo fiziškai ir morališkai. Bet kad ir ką jūs pasirinktumėte, gyvenimo po jo jau nebebus.

Sakoma, kad kuo daugiau bėdų ir sunkumų žmogus patiria, tuo tvirtesnis, stipresnis, atsparesnis jis tampa. O jei dar turi gebėjimą mąstyti ir analizuoti, tada tampa dar ir išmintingesnis. Turintis tokią patirtį žmogus turi daugiau šansų išgyventi šiame pasaulyje. Daugiau nei tas, kurio siela pripildyta vaikiško naivumo. Ir kuo ilgiau šis naivumas žmoguje gyvas, tuo didesnė tikimybė, kad kartą suklupęs jis nebegalės atsikelti. Liūdna, bet tikrojoje sociumo sistemoje, mašinoje, kurios mechanizmo praktiškai neįmanoma sustabdyti, sistemoje, kurią mes patys sukūrėme ir toliau ją palaikome bei suteikiame viską, kas reikalinga jos egzistavimui, naivumas – tiesiog neleistina prabanga. Kraujas – štai kuras, kuriuo ši mašina maitinasi. Ar žinote, kieno kraujas jai reikalingas, kad ji sklandžiai dirbtų? Mūsų su jumis. Ir atiduodame mes jį savo noru. O labiausiai aukoja jai savo kraują tie, kurie naiviai tiki tokių vertybių, kaip tiesa ir teisingumas, egzistavimu.

Kai kurie žmonės, vedami savišaugos instinkto, virsta bjaurybėmis, nes tai lengviausias būdas išgyventi. Tokį kelią pasirenka bailiai. Niekengais jie tampa kartais sąmoningai, kartais patys to nesuvokdami, baimindamiesi nematomo pasirinkimo. Pasirinkimo, su kuriuo jiems, galbūt, niekada ir neteks susidurti. Jie bijo, todėl ginasi pačiu primityviausiu būdu. Taip tiesiog lengviau gyventi. Tačiau lengviau nereiškia teisingiau, nors aš jau nesu tikras, jog suprantu skirtumą tarp to, kas yra teisinga, o kas – ne. Greičiausiai šias sąvokas tiesiog susigalvojo žmonės, bandydami sutvarkyti ir klasifikuoti visus šio pasaulio reiškinius ir savo gyvenimo įvykius. Kokie gi žmonės vis dėlto naivūs...

Laimingos gyvenimo akimirkos nesąlygoja naivumo praradimo, greičiau atvirkščiai. Patirtis įgaunama per išbandymus. Kartais galima susikurti sau „kontroliuojamus“ sunkumus, o gali jie užklupti staiga, neplanuotai, kaip dažniausiai ir nutinka. Aš įgavau patirties būtent taip, „staiga“. Apie tokius sakoma „matęs šilto ir šalto“.

Gailėkite piktų, godžių būtybių, jos vertos tik gailėsčio. Būti apgailėtinu – blogiau mirties, bet, kaip dažniausiai nutinka, būtent tokie miršta paskutiniai. Bailiai visada gyvena ilgiau, nei Žmonės.

Čia kalbama ne apie karą, o apie tai, kaip aš klydau ir kokius pasirinkimus dariau. Net ne taip: pasirinkimus dariau ne aš, pasirinkimus darė mano patirtis. Kiekvienas mano charakterio bruožas, kiekvienas gebėjimas ir įgūdis buvo išausti paties gyvenimo – uolaus voro, audžiančio pasirinkimo iliuziją.

PIRMOJI DALIS

NEAPYKANTA

Važiavome jau apie keturiasdešimt minučių ir kažkodėl sustojome, tačiau „Bucefalų“ varikliai burzgė ir toliau. Sėdėdamas šarvuotyje, apsidairiau. Kažkas miega, kažkas akis nukreipęs į telefoną, kažkas traukia cigaretę. Žiūriu į savo automatą, tada – į dešinėje sėdintį vaikiną, jis miega. Nuimu saugiklį. Spragtelėjimo dėl variklio triukšmo net pats neišgirdau. Tada vėl žvelgiu į šios nelaimės bendražygius. Niekas jokio dėmesio į mane nekreipia. Atremiu automato buožę į gulinčią tarp kojų cinko dėžę su amunicija, nukreipiu vamzdį į smakrą, uždedu pirštą ant nuleistuko ir vos vos spaudžiu. Vėl permetu akimis vaikinų veidus – jų septyni. Niekas nemato, ką aš darau. Dabar šarvuotis pajudės, mašina truktels, nuleistukas lengvu piršto paspaudimu paleis mechanizmą uokso viduje, ir į galvą įskris kulka vario apvalkalu, kuri išgelbės mane nuo įvairiausių kortų namelių bei išsibarsčiųsių dėlionių galvoje sutvarkymo. Tuoj...

PRADŽIA

Kaip pasaulis sukuria tokį žmogų, pasirengusį žudyti ir mirti? Kas per transformacija vyksta su būtybe, sukurta meilei? Kiekvienas iš mūsų – tie, kurie atsidūrėme kare 2014 metais – turime atsakymą į šį klausimą: pakanka pasiknaisioti savo atmintyje.

Mano istorija prasideda 1992 metų rudenį, kai vienas jaunuolis kelintą kartą nusprendė nesinaudoti kontraceptikais,

maloniai leisdamas laiką su savo mergina, ir ji po poros minučių tapo mano būsima Motina. Mergina buvo pirmūnė, labai graži, protinga, griežė smuiku.

Būsimasis Tėvas taip pat buvo protingas, pasitikintis savimi ir be galo išdidus vaikiną, o tai ir sulaužė visą jo gyvenimą. Eidamas karinę tarnybą (o tarnavo jis kažkur netoli Afganistano), rimtai susidomėjo kanapėmis, už kurias jį pažemino laipsniu bei atėmė seržanto antpečius. Ar žinojo jis tada, kad narkotikai atims iš jo ateityje kur kas svarbesnį dalyką nei antpečiai – tarkime, gyvenimą? Pradžioje perkeltine, o vėliau – ir tiesiogine prasme. Nemanau, juk buvo per daug savimi pasitikintis vaikiną: ne toks jau ir blogas, bet sugadintas. Išlepintas tėvų, šeimos turtų ir nuolaidžiavimų.

Merginai jau esant nėščiai, vienas vaikiną iš mano Tėvo kompanijos atnešė ingredientų, iš jų cheminiais procesais namų sąlygomis buvo galima gauti stebuklingą priemonę nuo visų problemų. Ši priemonė geriau žinoma kaip *širkė** ar *bajanas***. Tada nelabasis su įprasto tirpiklio kvapu įgijo nemažą populiarumą mūsų kraštuose. Taigi šis jaunuolis, plačiai žingsniuodamas per visą pasaulį, įsitikinęs, kad gali lengvai suimti save į rankas, įsileidžia į kraują medžiagos, kuri paverčia jį savo vergu dviem dešimtmečiams, kadangi ilgiau jis neišgyveno. Nors iš visos kompanijos jis gyveno ilgiausiai. Akivaizdu, kad pasitikėjimas savimi buvo ne tik išlepimo padarinys, kažkas vis dėl to buvo dar, bet, deja...

Mano būsima Mama, sužinojusi apie naują mano būsimo Tėvo pomėgį, pabandė pakeisti situaciją. Nuoširdžiai tikėjo, kad

* Aguonų ekstraktas. (Čia ir toliau vert. past.)

** Švirkštas.

jā dar galima pataisyti. Bet iš tikrųjų jau buvo per vėlu. Tėčio gyvenimas dabar jau tvirtai pririštas prie švirkšto su rudu skysčiu.

Tėvas sutiko pabendrauti su narkologu, tačiau į narkologijos skyrių jis atvažiavo jau gatavas. Mama laukė nuosprendžio koridoriuje prie kabineto. Po kurio laiko Mamą pakvietė gydytojas ir akis į akį paskelbė diagnozę:

– Pasakysiu dabar jums vieną labai baisų dalyką, jūs netikėsite manimi, jums bus skaudu, jūs prieštarausite, bet tai nieko nepakeis, ir kuo greičiau tai suprasite, tuo bus geriau... Jam galas, pasitraukit nuo jo, jūs normalaus gyvenimo su juo neturėsite, jis yra narkomanas, tikra šio žodžio prasme, o narkomanų buvusių nebūna.

„Narkomanų buvusių nebūna“, – gydytojas buvo teisus, ir Mama įsiminė šiuos žodžius visam gyvenimui. Kaip ir perspėjo gydytojas, išėjusi iš ligoninės, ji negalėjo suvokti, kas vyksta. Galvoje sukosi mintis: „Aš turiu jį išgelbėti. Jis negalės apsieiti be manęs“ ir panašios rožinės samarietiškos mintys. Kurį laiką mergina mėgino padėti mylimajam, ir jie netgi bandė gyventi kartu.

Dešimtajame dešimtmetyje gyventi, švelniai tariant, nebuvo lengva, visi užsiėmę kuo tik nori, kad išgyventų. Ir mano nėsčia Mama kartu su mano apkvaišusiu Tėčiu keliavo po kaimus ir prekiaavo skudurais. Jie važiuodavo traukiniais, Tėtis su džiaugsmu vilko krepšius, na, o Mama... Aš iki šiol nesuprantu, kodėl jauna nėsčia moteris bastėsi po turgus. Matyt, kad mano močiutė jai akių neskvarbytų, kadangi prekės nupirktos už jos pinigų, o močiutėlė, Tėvo mama, buvo nepaprastai godus ir nemalonus personažas, ir aš ją atsimenu tiktai bloguoju.

Tėvo tėvai kaime, už keturiasdešimties kilometrų nuo miesto, turėjo sodą, čia Tėvas ir nuvežė Mamą. Jie ten gyveno, iš ten keliaudavo traukiniais į kaimyninius kaimus prekiauti. O ramiais vakarais vaikščiodavo po kaimą. Romantika. Ir tų vakarinių pasivaikščiojimų metu su mano Tėtis (kaip tikras aukščiausios klasės žvalgas, žmonių REKSU* vadinamas) žiūrinėdavo, kur tos aguonos žmonių laukuose žydi, o kitą rytą užbėgdavo į šiuos laukus nuimti „derlių“. Kaip jau galima atspėti, ne dovanų puokštei savo nėščiajai merginai, bet cheminiams opijaus sintezės eksperimentams. Mamos toks gyvenimas nedžiugino, o ir perspektyva pasilaidoti kartu su manim kaime jos taip pat netenkino. Vieną kartą ji pagaliau apsisprendė, susikrovė daiktus ir patyliukais išvažiavo atgal į miestą pas savo tėvus, nutraukdama bet kokius ryšius su mano Tėvu, o kartu ir su jo siaubinga motina. Dėl to ateityje nė karto nesigailėjo.

Kartą Mamai tiesiog turguje prasidėjo sąrėmiai. Ėmė durti pilve, ji susijaudino, bet, laimei, truko neilgai, nes tai buvo netikri sąrėmiai. Iš esmės nieko neįprasto, bet Mama šią dieną įsiminė visam gyvenimui, o po poros dienų aš vis dėlto išsiritau į pasaulį. Visas gleivėse, mažiukas, verkiančiu, iškankintu veidu, bet pats geriausias merginai, kuri ką tik tapo Motina. Jei aš būčiau gimęs turguje, pradžia būtų spalvingesnė. Tačiau viskas įvyko net labai kasdieniškai – paprastuose miesto gimdymo namuose. 1993 metų vasaros viduryje.

Teisybę sakant, čia mano tėvų bendra istorija baigiasi, ir viešintelis dalykas po mano gimimo, likęs jiems bendras, laikas nuo laiko primenantis buvusį jų artumą, – tai aš.

* Ukr. – *розвідник екстра класу*.

Štai taip ir pradėjo formuotis pagrindinis šios istorijos veikėjas. Dar prieš man pasirodant šiame pasaulyje buvo numatoma, kad aš turėsiu priešnarkotinę priklausomybę. Nes gyvenimas ir mirtis Tėvo, kuris sudegė, kaip narkometeoritas, mano gyvenimo dangaus skliaute paliko deginantį atspaudą sąmonėje: *narkata** – tai labai blogai, pavojinga ir gėdinga. Svarbiausias dalykas – gėda, aš nekenčiu šio jausmo.

Mūsų mažytė šeima (aš ir Mama) sparčiai išaugo, persikėlus pas Mamos tėvus. Gyveno jie mažame miestelyje, kuris tuo metu garsėjo daugybe gerbėjų, mėgstančių prieinamas ir populiarias medžiagas, tokias kaip aguonos ir kitos, skirtos suvokimui apie pasaulį praplėsti. O rajonas, kuriame jie gyveno, *narikų*** kiekiu skyrėsi net ir pačiame mieste. Toks tad buvo laikas. O mano Tėvas buvo tarp tų, kurie išbandymo tuo nelengvu metu neatlaikė.

Dar mūsų miestas buvo gana populiarius siauruose žmonių, uždarbiaujančių pragyvenimui toli gražu ne legaliu būdu, sluoksniuose. Tai lėmė tinkama miesto ir apskritai viso regiono vieta. Bet, laimei, mano šeima (išskyrus Tėvą) jokiais būdais nebuvo susijusi su panašiais dalykais. Tėvą aš galiu drąsiai pašalinti iš šeimos narių, bent jau todėl, kad su juo niekada negyvenau. Nebent trumpam nuvažiuodavau pas jį į kaimą, arba jis vesdavo mane pasivaikščioti, atvykęs į miestą. Bet jo reikalai ir tai, kaip užsidirbdavo, jokių būdu nelietė nei manęs, nei mano giminių, su kuriais augau. Gyvenome trijų kambarių bute, kurį senelis gavo visai šeimai dar sovietmečiu, dirbdamas gamykloje suvirintoju.

* Narkotikai.

** Narkomanas.

Drąsus aš tapau Senio dėka. Iki 13 metų labai jo bijojau. O paskui pasidariau drąsesnis. Visi mano šeimos nariai sąžiningai, prakaitą liedami, dirbo bendram genties labui... išskyrus Senį. Taip, būtent Senį, o ne senelį, nes man liežuvis nė karto gyvenime neapsivertė pavadinti jį seneliu, nors kartais su juo galima buvo ir normaliai pasikalbėti. Senis visada susivokdavo esąs atskirai nuo mūsų. Jis turėjo asmeninę spintelę su asmeniniais daiktais. Ir su savo pinigais visada pats tvarkėsi. Skirdamas dalį atlyginimo į bendrą biudžetą, laikė tai neapsakomai didžiadvasišku poelgiu, kurio kilmingumui tiesiog nebuvo ribų. Nes juk negali būti ribos begalybėje. Dar jis nuolatos visiems primindavo, kad mes gyvename JO bute. Sparnuoti Senio posakiai visam laikui įsirėžė į mano atmintį: „Čia viskas MANO!!“, „Štai Dievas, o štai slenkstis. Lauk *na...ui* iš čia!“ Toks tad buvo vyras, pats sau ponas.

O dar *buchalino**. Baisiai *buchalino*. Dėl amžinai girtos jo marmūzės labai daug išlieta ašarų: mano, Močiutės ir Mamos, tik Dėdė niekada neverkė. Nors gal aš tiesiog nemačiau. Teisybės dėlei, reikia pasakyti, kad Senis buvo puikus suvirintojas ir vintnintelis mūsų šeimoje, ilgą laiką turėjęs stabilų darbą. Nepaisant nuolatinių problemų dėl girtuokliavimo, iš viso miesto plaukdavo privatūs užsakymai, nes jis mokėjo suvirinti taip, kaip niekas kitas. Užsakymus atlikdavo garaže: suvirindavo katilus, vamzdžius ir krūvą visokių kitokių įvairių ir sudėtingų pagaminti daiktų. Tik kad iš garažo jis visada grįždavo girtas.

Taupus aš tapau Močiutės dėka. Ji pernelyg neapsikraudavo giliais gyvenimo apmąstymais, buvo labai praktiškas žmogus ir labiau rūpinosi, kaip mus išmaitinti, buvo labai darbšti ir

* Girtauti.

Skaitykite likusius
396 iš **416** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

Skaitydami šią knygą, gyvai pajusite, kaip į Jūsų šarvuotį atsitrenkia kitas šarvuotis, bandysite padėti sužeistam bendražygiui, pajusite apsupties įtampą, skaitysite tikrą merginos laišką mylimajam, kovojančiam fronte, aplink sproginėjant sviediniams ir žūstant kariams. Tam Jums tereikia knygos „KARO PĖDSAKAIS“ ir išmaniojo telefono.

Knygos autorius **Valerijus Markusas** (g. 1993) – buvęs karys, desantininkas, beveik trejus metus praleidęs broližiškame kare. Romane, paremtame asmenine patirtimi ir išgyvenimais, jis pasakoja apie virsmą kitu žmogumi, asmenybe. Pradėjęs karą vos dvidešimties, nueina ilgą ir be galo sunkų kelią, nuo bukos karo mašinos, iki tapimo Ukrainos patriotu ir savo šaknų suvokimo.

„Bet aš ne tik kariavau. Aš filmavau ir fotografavau karinį gyvenimą ir karo veiksmus, savo bendražygius, vietas, įvykius. Per trejus metus sukaupiau gigabaitus medžiagos.

Įsileidau karą į savo sąmonę ir jis visiškai sugriovė mano pasaulį.

Išėiti iš šios būsenos teko per apmąstymus, emocijas, slogius prisiminimus, sunkius sprendimus, suvokimą, kaip tapau priklausomas nuo karo, supratimą,

ką iš tikrųjų patyriau per tuos trejus metus.

Šį sprogstamą emocijų, išgyvenimų ir prisiminimų kokteilį išliejau popieriuje. Dalinuosi su jumis kitu pasauliu. Pasauliu, kurio dauguma jūsų niekada nematė ir nepatyrė. Noriu, kad pasinertumėte į jį ir kiekviena sielos skaidula pajustumėte šią neįtikėtiną ir unikalią patirtį.“

Valerii Markus

SKENUOK IR
PAMATYK
UNIKALIUS
KADRUS IŠ
KARO!

Tekste išdėstyta apie **100 QR kodų**, leidiančių pasinerti į knygoje aprašytus įvykius. Išmaniajame telefone galėsite matyti originalius knygoje aprašytų tikrų įvykių vaizdo įrašus ir nuotraukas. Jūsų rankose – pirmoji autentiška interaktyvi knyga „Karo pėdsakais“, papildyta unikaliomis autoriaus nuotraukomis ir video įrašais iš fronto, kuriuos pasieksite mobiliuoju telefonu.

AUTENTIŠKA KNYGA APIE NAUJAUSIĄ KARĄ EUROPOJE

Jeigu jums patinko tokios knygos kaip „Antrasis pasaulinis karas“, „Hitleris, paskutinė diena“, privalote perskaityti knygą „Karo pėdsakais“.

ISBN 978-609-484-440-9

www.obuolys.lt

Knygos pigiau, idėjų bei ir užtraukos nemokamai

KITI FORMATAI:

Audio knyga

Elektroninė knyga

Viso detalo © Shutterstock
Skaitykite žmogus yra gražus

